

**SYSTEM PROFILAKTYKI I OPIEKI
NAD DZIECKIEM I RODZINĄ
GMINY SĘPÓLNO KRAJEŃSKIE
NA LATA 2007-2013**

WRZESIEŃ 2007

SPIS TREŚCI

<u>WSTĘP.....</u>	<u>3</u>
<u>1. KWESTIA RODZINY I DZIECKA W POLITYCE SPOŁECZNEJ.....</u>	<u>5</u>
<u>2. DIAGNOZA SYTUACJI DZIECKA W GMINIE SĘPÓLNO KRAJEŃSKIE.....</u>	<u>9</u>
<u>3. CELE STRATEGICZNE, OPERACYJNE I ZADANIA.....</u>	<u>26</u>
<u>4. UWAGI KOŃCOWE.....</u>	<u>34</u>

WSTĘP

W polityce społecznej kwestie dziecka traktujemy z wielką uwagą. Dzieje się tak, gdyż dzieci wymagają szczególnej troski i ochrony, a działalność na ich rzecz powinna koncentrować się przede wszystkim na ochronie praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwianie dostępu do oświaty, systemu ochrony zdrowia, wypoczynku oraz asekurowaniu w obliczu ryzyka i różnych zagrożeń życiowych. Tymczasem, mimo wysiłków społeczeństwa, sytuacja dzieci i rodzin w naszym kraju daleka jest od stanu zadawalającego. Szansą na poprawę jest budowa lokalnych systemów profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną.

Niniejszy dokument został opracowany w Ośrodku Pomocy Społecznej w Sępólnie Krajeńskim przy merytorycznym wsparciu Ośrodka Kształcenia Służb Publicznych i Socjalnych – Centrum AV w Częstochowie. Jest zgodny z art. 17. ust. 1. pkt 13. ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej i ma na celu wzmocnienie pozycji dziecka i rodziny na terenie gminy.

W systemie opieki nad dzieckiem – definiowanym jako obszary usług społecznych, których zadaniem jest tworzenie możliwości i poprawa warunków optymalnego rozwoju dziecka, wspieranie funkcjonowania rodziny oraz wyrównywanie dysfunkcji w zachowaniach osób bądź w sytuacjach społecznych – tradycyjnie rozróżnia się opiekę nad dziećmi o specjalnych potrzebach, tj. dziećmi z różnego rodzaju dysfunkcjami i zaburzeniami rozwojowymi oraz opiekę nad dziećmi i młodzieżą z problemami psychospołecznymi, włącznie z osobami uzależnionymi i pozostającymi w konflikcie z prawem.

Do najważniejszych elementów charakteryzujących kierunki zmian większości systemów opieki nad dzieckiem i rodziną należą:

- ekologiczne podejście do rodzicielstwa,
- zachowanie równowagi między ochroną dziecka a utrzymaniem rodziny,
- respektowanie punktu widzenia rodziców,
- model negocjacyjny jako zasada pracy z rodzinami dzieci o specjalnych potrzebach,
- zwracanie uwagi na kwestię praw dziecka i ich respektowanie,
- troska o zachowanie właściwych proporcji.

Rodzicielstwo uznawano dotąd za izolowany i jednokierunkowy proces, ograniczający się do wychowywania dzieci przez rodziców. Jeśli nastawienie rodziców wobec dziecka nie było pozytywne lub jeśli brakowało im wiedzy bądź umiejętności pedagogicznych i sprawy przybierały zły obrót, społeczeństwo uznawało rodziców za winnych, a dzieci trafiały do placówki opieki instytucjonalnej albo do rodziny zastępczej. Chociaż mówiło się o opiece nad dziećmi, w rzeczywistości była ona rozumiana raczej jako ochrona dzieci lub pomoc dzieciom znajdującym się w niebezpieczeństwie.

Nowe osiągnięcia psychologii dowiodły, że rodzicielstwo to przede wszystkim proces dwukierunkowy i cyrkularny. Wpływ rodziców na dzieci, w zależności od cech dziecka, może być różny. Podobnie efekty niektórych działań rodzicielskich są funkcją temperamentu dziecka.

Podejście ekologiczne podkreśla, że w opiece nad dziećmi powinno się uwzględniać dziecko i rodziców jako indywidualne jednostki, a także cały system rodzinny oraz środowisko. Oznacza to, że w większości krajów europejskich z coraz większą rezerwą podchodzi się do umieszczania dziecka w instytucji opieki lub w rodzinie zastępczej oraz że powstaje coraz więcej programów skoncentrowanych na rodzinie i podejmuje się coraz więcej działań wspierających rodzinę.

Preferuje się różnego rodzaju „edukacyjne wsparcie rodziny”, organizowane przez ośrodki opieki dziennej czy rodziny zastępcze oferujące opiekę dzienną. Rodzice są wspierani przez te ośrodki lub rodziny w radzeniu sobie z codziennymi problemami domowymi i wychowawczymi. Warto zwrócić również uwagę na bardziej zróżnicowane formy usług nastawionych na udzielanie pomocy większej liczbie dzieci i młodych ludzi, nasilającą się tendencją do umieszczania dzieci pod opieką krewnych oraz rosnące wysiłki w pozyskiwaniu profesjonalnych opiekunów, przygotowanych do pracy z młodymi ludźmi potrzebującymi fachowego wsparcia.

1. KWESTIA RODZINY I DZIECKA W POLITYCE SPOŁECZNEJ

Kwestie rodziny i dziecka stanowią zasadniczy przedmiot zainteresowania polityki społecznej. Działalność na rzecz rodzin dotyczy wyrównywania pomiędzy nimi nieuzasadnionych i niezawinionych różnic socjalnych, tworzenia im równych szans oraz asekurowania w obliczu ryzyka życiowego. Działania podejmowane na rzecz dzieci mają przede wszystkim na celu ochronę ich praw, wyrównywanie szans życiowych poprzez ułatwianie dostępu do oświaty, służby zdrowia i wypoczynku oraz zapewnienie im ochrony w obliczu zagrożeń.

Istnieje wiele definicji rodziny. Najogólniej określa się ją jako podstawową komórkę społeczną, składającą się z rodziców (rodzica) i dzieci. Podkreśla się również instytucjonalną formę małżeństwa, poprzez którą powstaje system pokrewieństwa i dziedziczenia. Elementem wyróżniającym rodzinę jest wspólnota mieszkaniowa, tworząca najczęściej jedno gospodarstwo domowe, które może obejmować dwa, a nawet trzy pokolenia. Cechą wspólną wszystkich definicji rodziny jest to, że zapewnia ona ciągłość biologiczną społeczeństwa i przekazuje dziedzictwo kulturowe następnym pokoleniom. Ogólnie rzecz ujmując, rodzinę charakteryzuje współwystępowanie takich elementów, jak: wspólne zamieszkanie członków, wspólne nazwisko, wspólna własność oraz wspólna kultura duchowa.

Rodzina pełni szereg funkcji mających na celu zaspokajanie potrzeb swoich członków. Przede wszystkim warunkuje prawidłowy rozwój biologiczny i psychospołeczny dziecka. Jest pierwszą instytucją wychowawczą, w której przebiega proces socjalizacji dzieci, kształtowanie ich osobowości oraz przygotowanie do przyszłych ról społecznych. Rodzina oddziałuje na dziecko poprzez określony i swoisty układ stosunków społecznych, na których podłożu dziecko przyswaja sobie określone wartości i wzory osobowe.

Każda rodzina tworzy własną, niepowtarzalną atmosferę życia domowego, na którą wpływają między innymi: stosunki wzajemne między małżonkami, miłość rodzicielska do dzieci, codzienne zachowania członków rodziny, kultywowanie tradycji, a także służba uznawanym wartościom. Wychowawcze oddziaływanie rodziny ma istotny wpływ na socjalizację dzieci i młodzieży w drodze nieuświadomionego często przekazywania wiedzy o otaczającym świecie wraz z wartościowaniem go i preferowaniem wzorów zachowań.

Prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny zagraża jednak szereg czynników, wśród których istotną rolę odgrywają zjawiska patologiczne. Ich oddziaływanie czyni daną rodzinę dysfunkcyjną, czyli taką, która nie potrafi sprostać swoim obowiązkom względem dzieci i innych członków rodziny oraz pomyślnie rozwiązywać swoich problemów i sytuacji kryzysowych. Do zjawisk patologicznych zalicza się: alkoholizm, narkomanię, przestępczość rodziców oraz przemoc w rodzinie. Są one najczęstszą przyczyną niedostosowania społecznego dzieci.

Dziecko, podobnie jak rodzina, nie posiada jednoznacznej definicji. Według Kodeksu cywilnego to osoba, która nie ukończyła 18 lat i nie uzyskała pełnej zdolności do czynności prawnych. W Kodeksie karnym osobę do ukończenia 17. roku życia uważa się za nieletnią. Dzieci do 13. roku życia nie mają zdolności do czynności prawnych, a w ich imieniu działają rodzice lub opiekunowie prawni. Ograniczoną zdolność do czynności prawnych Kodeks cywilny przyznaje dzieciom, które ukończyły 13 lat.

Pełną zdolność do czynności prawnych uzyskuje się wraz z ukończeniem 18. roku życia (jedyne odstępstwo stanowi wcześniejsze zawarcie związku małżeńskiego). Dziecko pozostaje aż do uzyskania pełnoletności, tj. ukończenia 18 lat, pod władzą rodzicielską.

1.1. REGULACJE PRAWNE DOTYCZĄCE RODZINY I DZIECKA

Rodzina i dziecko są chronione zarówno w ustawodawstwie polskim, jak i międzynarodowym. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej w art. 18. stanowi, że małżeństwo, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej. Kolejne artykuły konkretyzują to stwierdzenie, odnosząc je do różnych aspektów życia rodzinnego.

Rozwinięcie norm zawartych w Konstytucji, a odnoszących się do rodziny, znajduje miejsce w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym. W dokumencie tym unormowano problematykę zawierania i ustawiania małżeństw, stosunków majątkowych między małżonkami, obowiązków alimentacyjnych, pochodzenia dziecka, stosunków między rodzicami i dziećmi, instytucji przysposobienia, opieki i kurateli.

Innymi regulacjami prawnymi związanymi z problematyką rodziny są Kodeksy: karny, cywilny, postępowania cywilnego i pracy. Pierwszy z nich zakłada ściganie z urzędu przestępstw przeciwko rodzinie, do których zalicza: bigamię, znęcanie się nad

członkami rodziny, rozpijanie małoletniego, uchylanie się od obowiązku alimentacyjnego, porzucenie i uprowadzenie dziecka. Natomiast Kodeks cywilny, choć nie jest bezpośrednio związany z ochroną rodziny, służy jej w zakresie przepisów dotyczących ochrony praw małoletniego w obrocie prawnym oraz dotyczących zasad prawa spadkowego. Kodeks postępowania cywilnego z kolei chroni rodzinę w postępowaniu egzekucyjnym. Obejmuje również ustawowe zwolnienie od kosztów sądowych dla osób dochodzących roszczeń alimentacyjnych i daje możliwość występowania w tych sprawach w charakterze pełnomocnika właściwego przedstawiciela do spraw opieki społecznej organu gminy lub organizacji społecznej, mającej na celu udzielenie pomocy rodzinie. Kodeks pracy służy głównie ochronie macierzyństwa i zdrowia kobiet.

Problematykę rodzinną podejmują również ratyfikowane przez Polskę akty międzynarodowe. Jednym z nich jest Powszechna Deklaracja Praw Człowieka, której art. 16. stanowi, że rodzina jest naturalną i podstawową komórką społeczeństwa i ma prawo do ochrony ze strony społeczeństwa i państwa.

Zapis dotyczący rodziny figuruje również w pkt 16. pierwszej części Europejskiej Karty Społecznej. Mówi on, iż rodzina, jako podstawowa komórka społeczeństwa, ma prawo do odpowiedniej ochrony społecznej, prawnej i ekonomicznej dla zapewnienia jej pełnego rozwoju.

Innym aktem prawnym zapewniającym ochronę rodzinie jest uchwalona przez Stolicę Apostolską Karta Praw Rodziny. W dokumencie tym zapisane jest m.in. prawo do istnienia i budowy rodziny, czyli prawo każdego do założenia rodziny i posiadania środków na jej utrzymanie, prawo do przekazania życia i wychowania dzieci wedle własnych tradycji i wartości, prawo do mieszkania pozwalającego na godziwe życie rodzinne oraz prawo do zabezpieczenia fizycznego, społecznego, politycznego i ekonomicznego.

Problematyka rodzinna podejmowana jest także w Konwencji w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet. W dokumencie tym, w określeniu prawa kobiet do równouprawnienia i partnerstwa podkreślono m.in. wpływ kobiet na wzrost dobrobytu społeczeństwa i rodziny. Część artykułów Konwencji pozostaje w bezpośrednim związku z rodzinnymi funkcjami kobiety, ukierunkowanymi na wzmocnienie społecznego statusu rodziny.

Kolejnym dokumentem międzynarodowym, będącym zarazem najważniejszym aktem prawnym regulującym prawa dziecka, jest Konwencja o Prawach Dziecka. Jej

postanowienia dotyczą osób, które nie ukończyły 18. roku życia i obejmują: prawa cywilne, prawo do swobody myśli, sumienia i wyznania, prawo do wychowywania w rodzinie i kontaktów z rodzicami, prawa socjalne oraz kulturalne i polityczne. Konwencja ustanawia status dziecka oparty na założeniach, że jest ono samodzielnym podmiotem, wymagającym – ze względu na swoją niedojrzałość psychiczną i fizyczną – szczególnej opieki i ochrony prawnej, posiadającym jako istota ludzka prawo do poszanowania tożsamości, godności i prywatności, a rodzina jest najlepszym środowiskiem wychowania i wymaga ze strony państwa wsparcia.

Tworząc system ochrony dziecka, kierowano się: zasadą dobra dziecka (wszystkie działania podejmowane są w najlepiej pojętym interesie dziecka), zasadą równości (wszystkie dzieci, niezależnie od ich cech: koloru skóry, płci i narodowości, mają być równe wobec prawa), zasadą poszanowania praw i odpowiedzialności obojga rodziców za rozwój i wychowanie dziecka (ochronie podlega autonomia rodziny i prawa obojga rodziców do decydowania o sprawach dziecka) oraz zasadą pomocy państwa w zabezpieczeniu odpowiednich warunków socjalnych i zdrowotnych rodziny.

Jeszcze innym aktem prawnym zapewniającym ochronę dziecku jest Europejska Konwencja o Przystosowaniu Dzieci. Ma ona zastosowanie do dzieci, które w momencie przystosowania nie ukończyły 18 lat, nie zawarły związku małżeńskiego oraz nie są uznawane przez prawo za pełnoletnie.

Dokumentem na rzecz praw dziecka jest także Europejska Konwencja o Statusie Prawnym Dziecka Pozamałżeńskiego, która zrównuje w prawach dzieci małżeńskie i pozamałżeńskie.

Rodzina i dziecko są chronione w ustawodawstwie Unii Europejskiej. Prawny zapis ochrony rodziny i dziecka znajduje się w wyżej wymienionych aktach międzynarodowych oraz w konstytucjach poszczególnych państw członkowskich. Istnieją poza tym wspólnotowe akty wtórne dotyczące równego traktowania kobiet, które zwracają uwagę na konieczność godzenia życia zawodowego z rodzinnym oraz na szczególną ochronę kobiet w ciąży i w okresie macierzyństwa.

2. DIAGNOZA SYTUACJI DZIECKA W GMINIE SĘPÓLNO KRAJEŃSKIE

Diagnoza została oparta na badaniu źródeł zastanych oraz analizie skonstruowanych specjalnie do tego celu ankiet, przekazanych zarówno liderom lokalnej społeczności, jak i placówkom edukacyjnym. W niniejszej diagnozie pominięto badanie metodą SWOT, ponieważ zostało ono przedstawione w strategii integracji i rozwiązywania problemów społecznych gminy.

2.1. NAJWAŻNIEJSZE ZAGROŻENIA I PROPOZYCJE ROZWIĄZAŃ

Identyfikacja najważniejszych zagrożeń dotyczących dzieci i rodziny na terenie gminy jest jednym z najistotniejszych elementów każdego postępowania diagnostycznego, mającego określić zasadnicze problemy i ewentualne kierunki ich rozwiązywania. Podstawowym narzędziem badawczym, za pomocą którego identyfikowano problemy dzieci, młodzieży i rodziny, była ankieta rozesłana do osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej, między innymi do osób reprezentujących wybrane instytucje lokalne, takie jak: ośrodek zdrowia, kościół, szkoła, organizacje pozarządowe, a także do lokalnych przedsiębiorców, pracowników socjalnych OPS-u, radnych, mieszkańców gminy.

Z wypowiedzi ankietowanych wyłonił się obraz najistotniejszych kwestii dotyczących lokalną społeczność. Zawierały one także sugestie, jak pomagać w rozwiązywaniu pojawiających się kwestii społecznych.

BARIERY OGRANICZAJĄCE MOŻLIWOŚCI PRAWIDŁOWEGO FUNKCJONOWANIA DZIECI I MŁODZIEŻY W ŚRODOWISKU LOKALNYM

Z ankiet wynika, że młodzież i dzieci mieszkające na terenie gminy natrafiają na następujące bariery:

- bariery finansowe (wynikające z trudnej sytuacji materialnej rodzin spowodowanej w głównej mierze bezrobociem) uniemożliwiający rozwój zainteresowań;
- zagrożenie dziedziczeniem ubóstwa, brakiem perspektyw;
- ograniczona liczba alternatywnych form i – co się z tym wiąże – miejsc spędzania czasu wolnego;

- ograniczony dostęp do infrastruktury kulturalnej i sportowo-rekreacyjno-wypoczynkowej; brak środków finansowych na organizowanie wyjazdów np. do kina i teatru;
- ograniczony dostęp do pomocy dydaktycznych w szkołach;
- opóźnienia w diagnozowaniu uczniów i udzielaniu im pomocy pedagogicznej i psychologicznej;
- utrudniony dostęp do szkolnictwa ponadgimnazjalnego;
- bariery komunikacyjne (zbyt mała liczba autobusów), utrudniające dojazd do szkoły oraz na zajęcia pozalekcyjne i pozaszkolne.

PROBLEMY

Głównymi problemami, do rozwiązania których gmina musi znaleźć odpowiednie warunki i możliwości, aby poprawić sytuację dzieci i młodzieży w środowisku lokalnym, są:

- ubożenie rodzin na skutek bezrobocia;
- wyjazdy rodziców za granicę w poszukiwaniu pracy i pozostawianie dzieci bez należytej opieki;
- niewydolność opiekuńczo-wychowawcza rodzin – brak właściwej opieki nad dziećmi ze strony pracujących rodziców (coraz mniejszy zakres kontroli nad dzieckiem);
- brak odpowiednich wzorców do naśladowania;
- sięganie po środki uzależniające (papierosy, alkohol, narkotyki), łatwy dostęp do używek;
- alkoholizm rodziców i przemoc w rodzinie;
- problem niedożywienia dzieci;
- postępująca demoralizacja – objawy chuliganerii; przypadki agresji i przemocy w grupie rówieśniczej oraz niszczenia mienia publicznego;
- niemożność konstruktywnego spędzania czasu wolnego, rozwijania zainteresowań i korzystania z obiektów kulturalno-sportowych.

CO NALEŻY ZMIENIĆ

W celu poprawy istniejącej sytuacji proponuje się następujące rozwiązania w poszczególnych obszarach funkcjonowania:

1. Działania w zakresie sportu i wypoczynku:

- organizowanie i dofinansowanie różnych form aktywnego wypoczynku w czasie wolnym od nauki, m.in. z wykorzystaniem dostępnej na terenie gminy infrastruktury sportowej (wycieczki, wyjazdy na basen, rajdy, zawody sportowe),
- organizowanie wypoczynku zimowego i letniego (kolonie, półkolonie),
- rozbudowa infrastruktury sportowo-rekreacyjnej (m.in. sal gimnastycznych, ścieżek rowerowych, osiedlowych boisk) na terenie gminy i zapewnienie do niej dostępu.
- budowa basenu pływackiego,
- wyposażenie placów zabaw w urządzenia sportowe,
- wsparcie finansowe dla SKS-ów, nawet kosztem „nastawionych na wyczyn” klubów sportowych,
- zwiększenie liczby sportowych zajęć pozalekcyjnych organizowanych przez szkoły, TKKF, kluby sportowe,
- organizowanie imprez sportowo-rekreacyjnych dla całych rodzin.

2. Działania w zakresie poprawy stanu zdrowia i sprawności:

- przeprowadzanie systematycznych badań okresowych i profilaktycznych,
- zwiększenie dostępu do opieki pielęgniarskiej w szkołach,
- zwiększenie dostępu do opieki medycznej, w tym specjalistycznej (neurolog dziecięcy, pediatra, logopeda i stomatolog),
- zwiększenie liczby godzin z wychowania fizycznego,
- propagowanie zdrowego i aktywnego stylu życia,
- prowadzenie pogadarek dla rodziców i uczniów na temat higieny osobistej i żywieniowej,
- organizowanie różnych form wypoczynku w czasie wolnym od nauki, w tym masowych imprez sportowych,
- organizowanie dożywiania w szkołach,

- prowadzenie gimnastyki korekcyjnej w szkołach w szerszym zakresie.
3. Działania w zakresie poprawy sytuacji dzieci niepełnosprawnych:
- zwiększenie dostępu do rehabilitacji, m.in. poprzez większe dofinansowanie usług medycznych,
 - prowadzenie grup wsparcia dla rodzin dzieci niepełnosprawnych, udzielanie wsparcia psychologicznego,
 - prowadzenie nauczania indywidualnego,
 - prowadzenie działań integracyjnych w środowisku lokalnym (wspólne zajęcia, wycieczki, imprezy itp.),
 - przeciwdziałanie dyskryminacji osób niepełnosprawnych,
 - organizowanie wspólnego wypoczynku dzieciom niepełnosprawnym i ich rodzicom,
 - tworzenie grup i klas integracyjnych w placówkach oświatowo-wychowawczych,
 - likwidowanie barier architektonicznych.
4. Działania w zakresie bezpieczeństwa dzieci i młodzieży:
- współpraca placówek oświatowych z przedstawicielami policji, straży miejskiej, straży pożarnej, ratownictwa wodnego, opieki zdrowotnej w zakresie prowadzenia działalności informacyjnej i edukacyjnej na temat bezpieczeństwa i istniejących zagrożeń, m.in. dotyczących uzależnień (organizowanie spotkań, pogadanek),
 - zmniejszenie liczby uczniów w klasach szkolnych,
 - większy zakres kontroli nad dzieckiem ze strony rodziców,
 - organizowanie kursów na kartę rowerową i motorowerową,
 - wprowadzenie w gminie „ciszy nocnej” dla dzieci i młodzieży (w godzinach 21⁰⁰-6⁰⁰),
 - prowadzenie monitoringu w szkołach,
 - zwiększenie liczby kontroli placówek handlowych w celu eliminowania przypadków sprzedaży alkoholu i papierosów osobom młodocianym,
 - organizowanie pogadanek dotyczących zachowania się na drodze i nad wodą,
 - kontrolowanie przez policję i organy do tego powołane otoczenia szkół i miejsc publicznych, w tym miejsc pobytu młodzieży (np. dyskoteki),

- zapewnienie dzieciom i młodzieży bezpieczeństwa w drodze do i ze szkoły, m.in. wyposażanie ich w elementy odblaskowe.
5. Działania w zakresie wsparcia dzieci z rodzin ubogich:
- zwolnienie ubogich rodzin z opłat na radę rodziców,
 - oferowanie dodatkowej pomocy w nauce,
 - upowszechnienie w lokalnym środowisku informacji o systemie pomocy i poszukiwanie darczyńców,
 - dofinansowanie wypoczynku dzieciom z rodzin, które żyją na granicy ubóstwa, ale nie kwalifikują się do zasiłku z pomocy społecznej,
 - udzielanie dzieciom i młodzieży wsparcia finansowego (przyznawanie stypendiów, dofinansowanie wycieczek szkolnych, wypoczynku zimowego i letniego), rzeczowego (wyprawki szkolne, pomoc w uzyskaniu podręczników i przyborów szkolnych, paczki okolicznościowe) i w formie dożywiania,
 - udzielanie pomocy dzieciom i młodzieży z rodzin ubogich w dalszej edukacji,
 - organizowanie akcji charytatywnych na rzecz dzieci pochodzących z rodzin ubogich,
 - współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie aktywizacji zawodowej bezrobotnych rodziców.
6. Inne możliwości:
- tworzenie i realizowanie programów łagodzących skutki nierówności społeczno-ekonomicznych wśród dzieci (zwłaszcza w środowisku wiejskim),
 - terapia rodzin dysfunkcyjnych,
 - korepetycje dla słabszych uczniów,
 - stypendia dla wyjątkowo uzdolnionych uczniów,
 - przywrócenie harcerstwu właściwego miejsca w systemie wychowawczym,
 - zwiększenie udziału bezrobotnych w pracach przy utrzymaniu systemu melioracji,
 - zamieszczanie większej liczby informacji o szkołach w prasie lokalnej,
 - zacieśnienie współpracy i poprawa obiegu informacji pomiędzy instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny,
 - zapewnienie bezpłatnego dostępu do Internetu,
 - organizowanie zajęć w czasie wolnym od nauki w miejscu zamieszkania ucznia.

2.2. SYTUACJA DZIECKA W ŚRODOWISKU SZKOLNYM

W celu uzyskania informacji o problemach dzieci i młodzieży w lokalnym systemie kształcenia i wychowania zostały rozesłane do szkół gminy ankiety. Pozwalają one zdiagnozować środowisko szkolne pod kątem występowania zachowań o cechach patologii społecznej wśród uczniów. Wypowiedzi ankietowanych zawierają również informacje o już realizowanych działaniach opiekuńczo-wychowawczych, profilaktycznych i leczniczych wśród dzieci i młodzieży.

Sieć placówek oświatowych na terenie gminy tworzą: dwa przedszkola, do których w roku szkolnym 2006/2007 uczęszczało ogółem 253 dzieci, siedem szkół podstawowych, w których naukę pobierało 1.131 uczniów, cztery gimnazja, w których uczyło się 690 uczniów, oraz dwie szkoły ponadgimnazjalne, do których uczęszczało 808 uczniów.

Z dostarczonych przez 10 placówek (3 szkoły podstawowe, 6 zespołów szkół i 1 liceum ogólnokształcące) ankiet wynika, że dziewięć ankietowanych szkół prowadzi dożywianie uczniów, osiem posiada dostęp do Internetu i umożliwia korzystanie z sali gimnastycznej, a w jednej funkcjonują klasy integracyjne. Pięć placówek zatrudnia pedagoga, cztery pielęgniarkę, dwie logopedę, w jednej pracuje doradca zawodowy, w kolejnej psycholog.

Wszystkie szkoły oferują uczniom zajęcia dodatkowe (m.in. przedmiotowe koła zainteresowań, zajęcia rekreacyjno-sportowe, taneczne, wokalne, artystyczne, teatralne, informatyczne, chór, itp.), a dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi zajęcia wyrównawcze (8 szkół), korekcyjno-kompensacyjne (6), logopedyczne (4), socjoterapeutyczne (3), psychoterapeutyczne (1) i rewalidacyjno-wychowawcze (1).

Według pedagogów problemem, który w najpoważniejszym stopniu dotyka uczniów i szkoły, jest zjawisko ubożenia rodzin, którego podłożem jest bezrobocie. Konsekwencją tej sytuacji jest konieczność wyjazdu jednego z rodziców za granicę w celu poszukiwania pracy, a także dysfunkcje występujące w domu odnoszące się do zaniedbania, uzależnień rodziców i uczniów, przemocy w rodzinie i rozpadu rodziny oraz upadku autorytetów.

Według niektórych pedagogów na terenie gminy są rejony wymagające szczególnej interwencji ze względu na sytuację dziecka. Do takich miejsc zaliczono okolice jeziora „Barki”, dyskoteki „Terminal”, Zespołu Szkół nr 1 w Sępólnie Krajeńskim (w godzinach popołudniowych) oraz ulice Sienkiewicza i Rieczna, gdzie młodzież spożywa alkohol i narkotyzuje się.

Ankietowane szkoły podejmują działania profilaktyczne i naprawcze zgodnie z przyjętymi programami wychowawczym i profilaktycznym. Ich celem jest m.in. rozwijanie umiejętności psychospołecznych, stworzenie alternatywy dla zachowań dysfunkcyjnych oraz pedagogizacja rodziców. Działania te prowadzone są w formie pogadarek, prelekcji (np. na temat agresji i przemocy, uzależnień, niedostosowania społecznego), zajęć terapeutycznych i wspierających indywidualny rozwój ucznia poprzez wskazywanie wzorców do naśladowania i ukazywanie prawdziwych wartości w życiu człowieka. Jednocześnie przedstawiciele niektórych szkół sygnalizowali potrzebę zwiększenia dostępu do pomocy psychologa oraz rozszerzenia oferty spędzania czasu wolnego dzieci i młodzieży, a także przywrócenia w niektórych placówkach programów profilaktycznych „Spójrz inaczej” i „Elementarz”.

Podejmując kwestię badań koniecznych do przeprowadzenia wśród dzieci, młodzieży i rodziców, pedagodzy stwierdzili, iż należy zdiagnozować kompleksowo zagadnienia uzależnień i przemocy wśród uczniów i rodziców, a także sytuację materialną rodzin i sytuację domową uczniów. Rozpoznanie wymaga kwestia zagospodarowania czasu wolnego, aktualnych problemów i potrzeb uczniów (w tym ich zainteresowań i uzdolnień).

Analizując potrzeby dzieci i młodzieży, pedagodzy wskazywali na ich główne źródła: niski status materialny wielu rodzin, bariery społeczne wynikające z zamieszkiwania na terenach popegeerowskich, komunikacyjne (utrudniony dojazd do szkół) i mieszkaniowe (brak miejsca do nauki). Jednocześnie za niezbędne uznali zwiększenie pomocy materialnej dla uczniów i rodzin, objęcie dożywianiem większej liczby dzieci, organizowanie zajęć socjoterapeutycznych i psychoterapeutycznych, zwiększenie dostępu do specjalistów-psychologów, a także pomocy dydaktycznych. Zwracali również uwagę na konieczność zapewnienia alternatywnych form i – co się z tym wiąże – miejsc spędzania czasu wolnego (zwiększenie liczby zajęć pozalekcyjnych, tworzenie świetlic środowiskowych) oraz zintensyfikowania działań profilaktycznych, m.in. w obszarach uzależnień oraz agresji i przemocy. Ponadto wskazali na potrzebę zwiększenia pomocy finansowej i rzeczowej dla rodzin ubogich

oraz podnoszenia świadomości rodziców w kwestii odpowiedzialności za wychowanie dzieci.

Zastanawiając się nad tym, w jaki sposób szkoła może się przyczynić do poprawy sytuacji dziecka, pedagodzy wskazywali na funkcjonowanie w szkołach różnorodnych form pomocy, takich jak: "Pajacyk" (dożywianie), pomoc finansowa (stypendia), rzeczowa (odzież z darów) oraz programy profilaktyczne („Spójrz inaczej”, „Elementarz, czyli program siedmiu kroków”, „Dziękuję, nie”). Nadto podkreślali, że do poprawy sytuacji rodzin przyczynić się powinna pomoc specjalistów (psychologa, pedagoga, kuratorów sądowych), a także poprawa poziomu pracy Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej. Zdaniem ankietowanych kadra pedagogiczna może zająć się również organizacją tanich form wypoczynku (bezpłatna opieka wychowawcza), zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych oraz diagnozowaniem problemów i zgłaszaniem ich instytucjom wspierającym działania szkoły. Postulowali również, by nauczyciele w większym stopniu przyczyniali się do budowania dobrej współpracy z rodzicami, wspierali ich w rozwiązywaniu problemów wychowawczych i umacniali w dzieciach poczucie bezpieczeństwa.

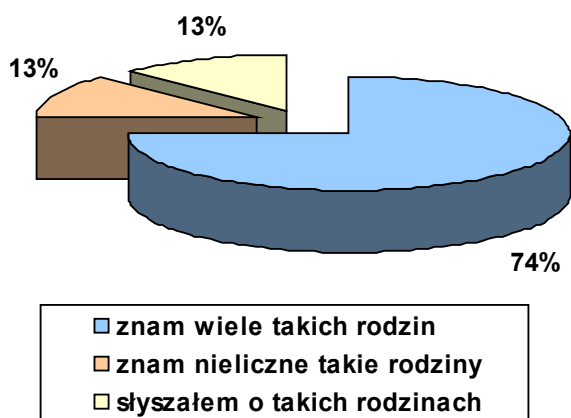
Podjmując kwestię dziecka w środowisku szkolnym warto wspomnieć, że w 2003 roku gmina zajęła 3 miejsce w konkursie Menedżer Oświaty 2002 w kategorii miasto/gmina. W 2004 roku Sępólno Krajeńskie otrzymało główną nagrodę w konkursie III Ogólnopolski Tydzień Czytania Dzieciom.

2.3. SYTUACJA DZIECKA W ŚRODOWISKU LOKALNYM

Analiza sytuacji dziecka w środowisku lokalnym jest elementem postępowania diagnostycznego, które, podobnie jak identyfikacja najważniejszych zagrożeń dotyczących dzieci i rodziny na terenie gminy, ma na celu określenie problemów i ewentualne kierunki ich rozwiązywania. Podstawowym narzędziem badawczym, za pomocą którego diagnozowano sytuację dziecka w środowisku lokalnym, była ankieta rozesłana do osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej, między innymi do osób reprezentujących wybrane instytucje lokalne, takie jak: ośrodek zdrowia, kościół, szkoła, organizacje pozarządowe, a także do lokalnych przedsiębiorców, pracowników socjalnych OPS-u, radnych, mieszkańców gminy.

Poniższe wykresy prezentują obraz najistotniejszych kwestii dotyczących dzieci i młodzieży w środowisku lokalnym.

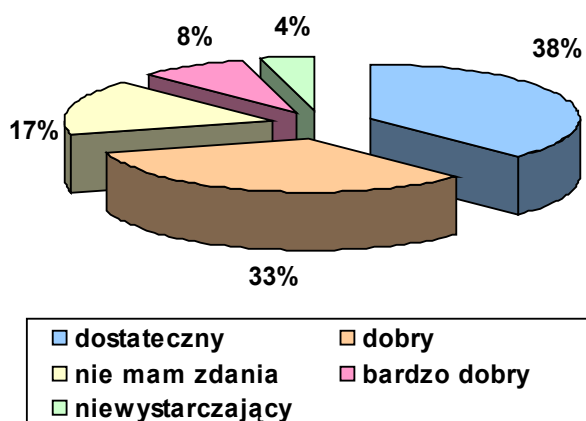
Czy dużo jest rodzin ubogich w gminie?

Badania własne Centrum AV.

Sytuacja materialna rodzin z gminy Sępólno Krajeńskie jest niezadowolająca. Niemal trzy czwarte ankietowanych stwierdziło, że osobiście zna wiele takich rodzin, 13% badanych przyznało, że zna niewiele takich rodzin i tyleż samo odpowiedziało, że słyszało o takich rodzinach. Skoro zatem łącznie 87% respondentów stwierdziło, iż zna wiele bądź niewiele rodzin ubogich, oznacza to, że statystycznie zjawisko ubóstwa jest znane mieszkańcom z autopsji.

Jaki jest dostęp do rehabilitacji i wsparcia dla rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi w gminie?

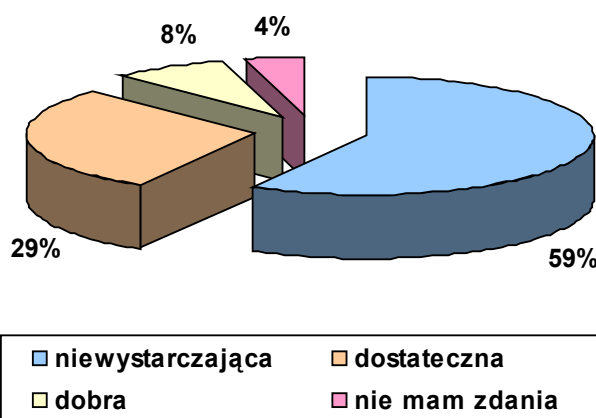

Badania własne Centrum AV.

Zdecydowana większość ankietowanych pozytywnie odniosła się do kwestii dostępności rehabilitacji dla rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi, uznając ją za

dostateczną (38%), dobrą (33%), a nawet bardzo dobrą (8%). Odmiennego zdania było jedynie 4% respondentów, a 17% osób nie potrafiło sprecyzować swojego stanowiska.

Ocena organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży w gminie

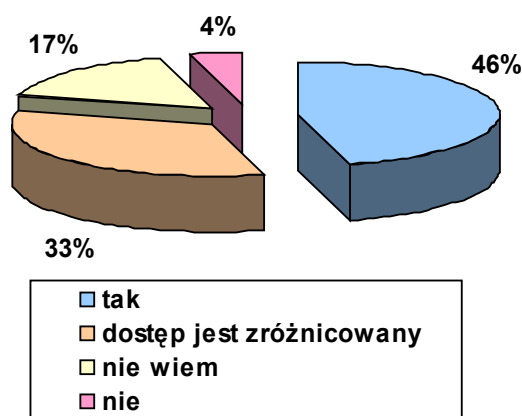
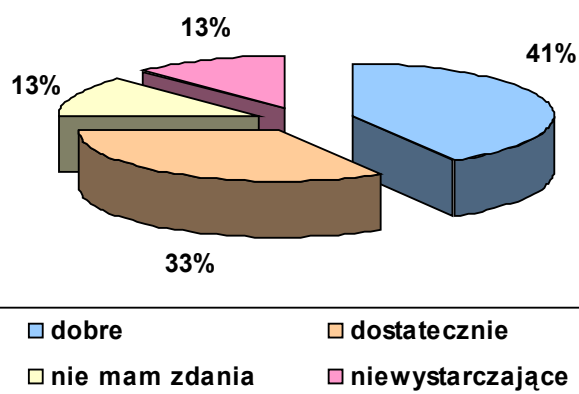

Badania własne Centrum AV.

W sprawie organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży w gminie, większość ankietowanych (59%) miała negatywne opinie, uznając istniejącą ofertę za niewystarczającą. Dla 29% respondentów oferta spędzania czasu wolnego była dostateczna, a dla 8% dobra. Jednocześnie 4% osób nie miało w tej kwestii zdania.

Ocena działań związanych z profilaktyką alkoholową i narkomanią

Czy dzieci w gminie mają łatwy dostęp do alkoholu i narkotyków?

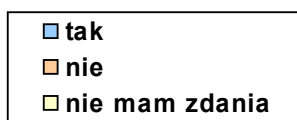
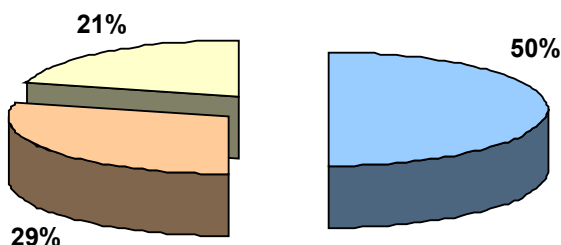

Badania własne Centrum AV.

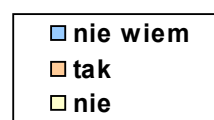
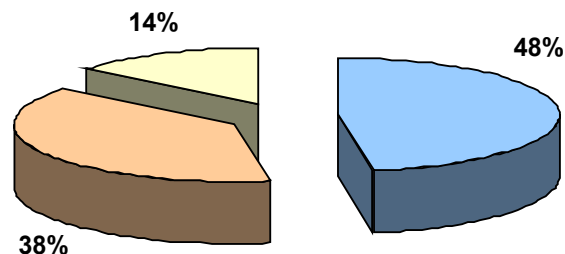
Oceniając realizowane w gminie działania związane z profilaktyką alkoholową i narkomanią, zdecydowana większość ankietowanych (łącznie 74%) miała pozytywne opinie. Jednakże żaden pytany mieszkaniec nie ocenił profilaktyki bardzo dobrze. Negatywne zdanie wyraziło jedynie 13% badanych i tyleż samo osób nie zajęło w tej kwestii stanowiska. Jednocześnie 46% ankietowanych było zdania, że dzieci mają łatwy

dostęp do alkoholu i narkotyków, 33% badanych uznało, że jest on zróżnicowany, 4% osób oceniło go jako trudny, a 17% nie wyraziło opinii na ten temat.

Czy szkoły i miejsca publiczne w gminie są bezpieczne dla dzieci?

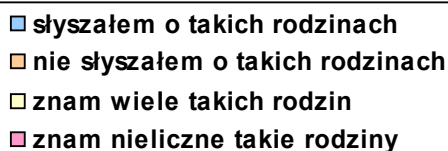
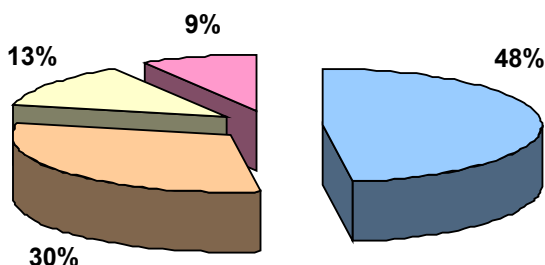
Czy w gminie są rejony wymagające szczególnej interwencji ze względu na sytuację dziecka?

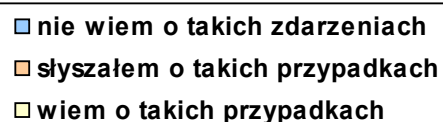
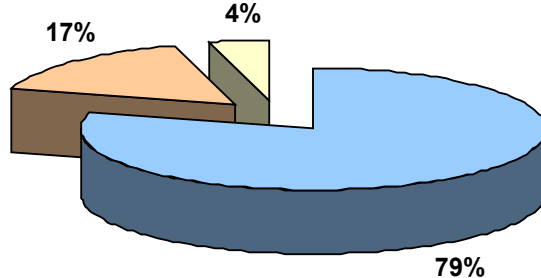
Badania własne Centrum AV.

Oceniając stan bezpieczeństwa w szkołach i miejscach publicznych w gminie, połowa ankietowanych stwierdziła, że są one bezpieczne dla dzieci. Negatywną opinię w tej kwestii wyraziło 29% respondentów, a 21% osób nie miało zdania na ten temat. Jednocześnie 38% badanych przyznało, iż są w gminie rejony wymagające szczególnej interwencji ze względu na sytuację dziecka (wśród nich najczęściej wskazywano na okolice dyskoteki „Terminal”, korty w okolicy Placu Przyjaźni w Sępólnie Krajeńskim, tereny przyszkolne i niestrzeżone kąpieliska), 14% ankietowanych było odmiennego zdania, a aż 48% osób nie potrafiło jednoznacznie wypowiedzieć się w tej sprawie.

Czy zna Pani/Pan rodziny, w których dzieci są bite i krzywdzone?

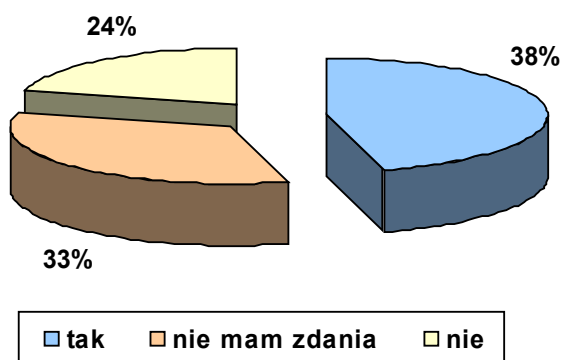

Czy zdarzają się w gminie przypadki wykorzystywania seksualnego?

Podjmując problem przemocy domowej, której ofiarami są dzieci, respondenci przyznali, że ten problem nie jest im obcy. Niemal połowa ankietowanych (48%) stwierdziła, iż słyszała o rodzinach, w których dochodzi do przemocy wobec najmłodszych, natomiast łącznie 22% badanych przyznało, iż zna wiele bądź niewiele takich rodzin. Jednocześnie 30% pytanych odpowiedziało, iż nie słyszało o takich rodzinach. Jednoznaczne opinie respondenci wyrazili w kwestii wykorzystywania seksualnego dzieci – 79% badanych stwierdziło, że nic nie wie o takich zdarzeniach, 17% osób przyznało, iż słyszało o tego rodzaju przypadkach, a konkretną wiedzę na temat przestępstw seksualnych na dzieciach posiadało 4% respondentów.

Czy należałoby zorganizować więcej miejsc w przedszkolach?

Badania własne Centrum AV.

Analizując potrzebę zwiększenia liczby miejsc w placówkach przedszkolnych na terenie gminy, 38% ankietowanych stwierdziło, iż należy podjąć działania w tym kierunku. Jednocześnie 24% badanych uznało, że nie ma takiej potrzeby, a aż 33% osób nie miało zdania w tej kwestii.

2.4. SYTUACJA DZIECKA I RODZINY W PERSPEKTYWIE PORADNI PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNEJ I ZESPOŁU KURATORÓW ZAWODOWYCH SĄDU REJONOWEGO

Informacji o sytuacji dziecka i rodziny w środowisku lokalnym dostarczają również działające na danym terenie Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna oraz Zespół Kuratorów Zawodowych Sądu Rejonowego. Dane ww. instytucji dotyczą takich

kwestii jak liczba osób objętych wsparciem, powody udzielanej pomocy oraz liczba osób i przyczyny nadzoru kuratora.

W 2006 roku pracownicy Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Sępólnie Krajeńskim objęli specjalistycznym wsparciem 4.039 dzieci i młodzieży, w tym 919 dzieci do 5 roku życia, 214 dzieci z przedszkoli, 1.357 uczniów ze szkół podstawowych, 780 gimnazjalistów, 760 uczniów ze szkół podnagdymnazjalnych oraz 9 osób z innych placówek. Głównymi przyczynami zgłoszeń były: kwalifikacja do kształcenia specjalnego, nauczanie indywidualne w domu, dostosowanie wymagań edukacyjnych, specyficzne trudności w czytaniu i pisaniu, trudności wychowawcze (zaburzenia zachowania), niedostosowanie społeczne, próby samobójcze, zaburzenia jedzenia oraz przemoc.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 lipca 2001 roku o kuratorach sądowych, kurator sądowy jest organem wykonawczym sądu i realizuje zadania o charakterze wychowawczo-resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym związane z wykonywaniem orzeczeń sądu. Działania pomocowe realizowane przez kuratorów wynikają ze wskazań sądu opartych na art. 100 Kodeksu rodzinnego. Pomoc ta ma charakter niematerialny i dotyczy umożliwienia właściwego wykonywania władzy rodzicielskiej

Według danych Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego w Tucholi w 2005 roku na terenie gminy Sępólno Krajeńskie sprawowano: 25 nadzorów kuratorskich w sprawach opiekuńczych (ograniczenie władzy rodzicielskiej), 1 nadzór nad wykonywaniem opieki w stosunku do osoby małoletniej oraz 19 nadzorów w sprawach przebiegu leczenia odwykowego. Ponadto kuratorzy zawodowi dla dorosłych prowadzili postępowania wykonawcze w 21 sprawach osób skazanych o przestępstwa przeciwko rodzinie (przemoc, znęcanie się fizyczne i psychiczne).

2.5. ZASOBY

Zasobami umożliwiającymi rozwiązywanie kwestii dziecka i rodziny są instytucje i organizacje działające na terenie gminy. Prezentujemy te, które mogą mieć największy wpływ na poprawę sytuacji i dziecka i rodziny.

Nazwa instytucji/organizacji	Kontakt
Ośrodek Pomocy Społecznej w Sępólnie Krajeńskim	ul. Szkolna 8, 89-400 Sępólno Krajeńskie, tel. 052 388 84 50, fax. 388 84 51
Zespół Szkół Nr 1 w Sępólnie Krajeńskim	ul. Wojska Polskiego 34, 89-400 Sępólno Krajeńskie, tel. 052 388 21 30
Zespół Szkół Nr 2 w Sępólnie Krajeńskim	ul. Hallera 29, 89-400 Sępólno Krajeńskie, tel. 052 388 26 86
Zespół Szkół Nr 3 w Sępólnie Krajeńskim	ul. Szkolna 1, 89-400 Sępólno Krajeńskie, tel. 052 388 26 75
Zespół Szkół w Lutowie	89-406 Lutowo 1, tel. 052 388 43 78
Zespół Szkół w Wałdowie	Wałdowo 90, 89-405 Wałdowo, tel. 052 388 44 83
Szkola Podstawowa w Zalesiu	Zalesie 36, 89-400 Sępólno Krajeńskie, tel. 052 388 20 32
Szkola Podstawowa w Zbożu	98-400 Zboże, tel. 052 388 55 76
Szkola Podstawowa w Przepałkowie	Przepałkowo 7, 89-412 Sośno, tel. 052 388 46 26
Szkola Podstawowa w Wiśniewie	Wiśniewa 14, 89-400 Sępólno Krajeńskie, tel. 052 388 20 97
Gminne Przedszkole Nr 1 z Oddziałami Integracyjnymi w Sępólnie Krajeńskim	ul. Nowy Rynek 5 89-400 Sępólno Krajeńskie
Gminne Przedszkole Nr 2 w Sępólnie Krajeńskim	ul. Bajkowa 1, 89-400 Sępólno Krajeńskie
Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Sępólnie Krajeńskim	ul. Przemysłowa 15 89-400 Sępólno Krajeńskie, tel. 052 388 21 07
Liceum Ogólnokształcące w Sępólnie Kraj.	ul. Młyńska 42, 89-400 Sępólno Krajeńskie, tel. 052 388 21 54
Sępoleński Dom Kultury w Sępólnie Krajeńskim	ul. Kościuszki 4, 89-400 Sępólno Krajeńskie,

	tel. 052 388 01 60
Wiejski Dom Kultury w Wałdowie	Wałdowo 20, 89-406 Wałdowo
Wiejski Dom Kultury w Lutowie	Lutowo, 89-406 Lutowo
Świetlica Terapeutyczna w Sępólnie Krajeńskim	ul. Baczyńskiego 2, 89-400 Sępólno Krajeńskie
Świetlica Wiejska w Kawlach	Kawle 89-400 Sępólno Krajeńskie
Świetlica Wiejska w Piasecznie	Piaseczno, 89-400 Sępólno Krajeńskie
Świetlica Wiejska w Niechorzu	Niechorz, 89-400 Sępólno Krajeńskie
Świetlica Wiejska w Radońsku	Wiśniewka, 89-400 Sępólno Krajeńskie
Świetlica Wiejska w Iłowie	Iłowo, 89-400 Sępólno Krajeńskie
Świetlica Wiejska w Wilkowie	Wilkowo, 89-400 Sępólno Krajeńskie
Świetlica Wiejska w Wiśniewce	Wiśniewka, 89-400 Sępólno Krajeńskie
Świetlica OSP w Sępólnie Krajeńskim	ul. Sienkiewicza 54, 89-400 Sępólno Krajeńskie
Świetlica Wiejska w Teklanowie	Teklanowo, 89-400 Sępólno Krajeńskie
Świetlica Wiejska w Świdwiu	Świdwie, 89-400 Sępólno Krajeńskie
Świetlica Wiejska w Trzcianach	Trzciany 89-400 Sępólno Krajeńskie
Świetlica Wiejska w Wysokiej Krajeńskiej	Wysoka Krajeńska, 89-400 Sępólno Krajeńskie
Świetlica Wiejska w Zalesiu	Zalesie, 89-400 Sępólno Krajeńskie

Świetlica Wiejska w Lutówku	Lutówko, 89-400 Sępólno Krajeńskie
Świetlica Wiejska w Wałdówku	Wałdówko, 89-400 Sępólno Krajeńskie
Świetlica Wiejska w Komierowie	Komierowo, 89-400 Sępólno Krajeńskie
Świetlica Wiejska w Skarpie	Skarpa, 89-400 Sępólno Krajeńskie
Świetlica Wiejska w Włóściborzu	Włóścibórz 89-400 Sępólno Krajeńskie
Stowarzyszenie „Dorośli Dzieciom”	ul. Szkolna 8, 89-400 Sępólno Krajeńskie
Stowarzyszenie „Razem w przyszłość”	Os. Słowackiego 12, 89-400 Sępólno Krajeńskie
Stowarzyszenie „Szansa dla wsi”	Wiśniewa, 89-400 Sępólno Krajeńskie
Stowarzyszenia „Duże Różowe Słońce”	ul. Szkolna 8, 89-400 Sępólno Krajeńskie
Stowarzyszenie „Bądź z Nami”	ul. Szkolna 1, 89-400 Sępólno Krajeńskie
Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Gminy Sępólno Krajeńskie „Wawrzyniec”	ul. Szkolna 8, 89-400 Sępólno Krajeńskie
Gminne Zrzeszenie „Ludowe Zespoły Sportowe” w Sępólnie Krajeńskim	ul. Kościuszki 11, 89-400 Sępólno Krajeńskie
Ludowy Zespół Sportowy „Xynergia” w Skarpie	89-400 Sępólno Krajeńskie
Ludowy Zespół Sportowy „Wioselka” w Włóściborzu	89-400 Sępólno Krajeńskie
Ludowy Zespół Sportowy „Taxus” w Komierowie	89-400 Sępólno Krajeńskie
Klub Jeździecki „Grodno-Dwór”	ul. Turystyczna 25, 89-400 Sępólno Krajeńskie
Miejski Ludowy Klub Sportowy „Krajna” w Sępólnie Krajeńskim	ul. Chojnicka 19, 89-400 Sępólno Krajeńskie

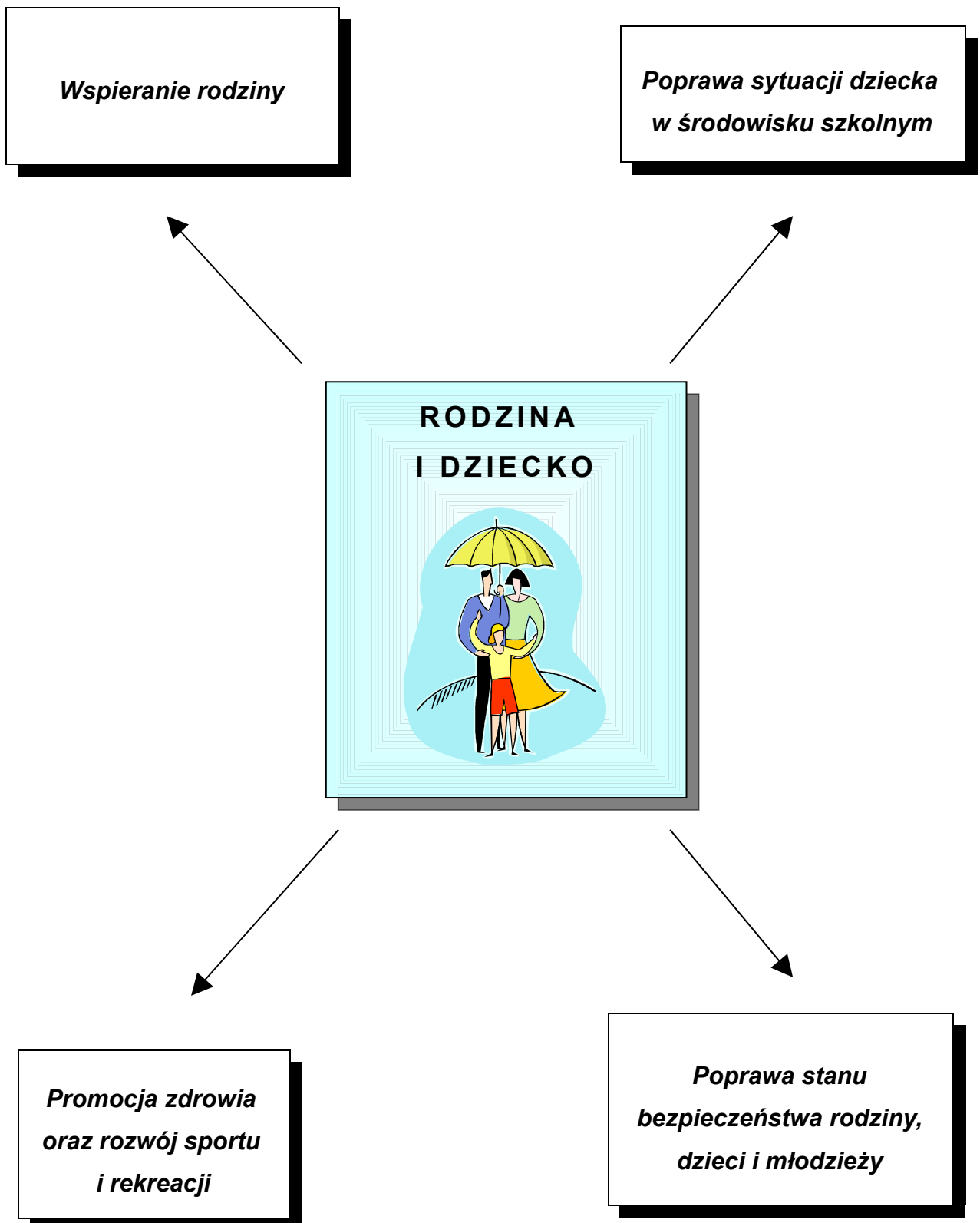
Stowarzyszenie Rodzin Katolickich, Oddział w Sępólnie Krajeńskim	ul. Kościelna 8, 89-400 Sępólno Krajeńskie
Kurkowe Bractwo Strzeleckie w Sępólnie Krajeńskim	ul. Szkolna 8, 89-400 Sępólno Krajeńskie
Ognisko Towarzystwa Krzewienia Kultury Fizycznej w Sępólnie Krajeńskim	ul. Kościelna 2, 89-400 Sępólno Krajeńskie

2.6. PODSUMOWANIE DIAGNOZY

Zespół wspierający Ośrodek Pomocy Społecznej w opracowaniu niniejszego dokumentu, opierając się na materiale analitycznym oraz przesłankach wynikających z ogólnopolskich dokumentów diagnostycznych i programowych, uznał, że działania mające na celu budowę lokalnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną należy zaprogramować w podstawowych obszarach, tj.:

- wspierania rodziny,
- poprawy sytuacji dziecka w środowisku szkolnym,
- poprawy stanu zdrowia populacji, w szczególności poprzez rozwój sportu i rekreacji,
- poprawy stanu bezpieczeństwa rodziny, dzieci i młodzieży.

CELE STRATEGICZNE SYSTEMU

3. CELE STRATEGICZNE, OPERACYJNE I ZADANIA

Cel strategiczny 1.

WSPIERANIE RODZINY

Cele operacyjne:

- 1. Wspomaganie potencjału rozwojowego rodziny.**
- 2. Budowanie bezpieczeństwa socjalnego rodzin.**
- 3. Wspieranie rodzin zagrożonych ubóstwem.**

Zadania do celu operacyjnego 1:

1. Systematyczne diagnozowanie warunków życia rodzin oraz potrzeb i oczekiwań dotyczących pomocy rodzinie.
2. Analiza i monitoring systemu wspierającego rodzinę w wypełnianiu jej funkcji i zadań.
3. Wypracowanie zasad współpracy wszystkich podmiotów w społeczności lokalnej działających na rzecz rodziny.

Zadania do celu operacyjnego 2:

1. Diagnozowanie i monitoring warunków życia rodzin.
2. Budowanie zintegrowanego systemu chroniącego rodzinę przed utratą bezpieczeństwa socjalnego, w tym utworzenie instytucji odpowiedzialnej za przyjmowanie sygnałów o sytuacji kryzysowej rodzin.
3. Rozwijanie zintegrowanego systemu wsparcia dla rodzin z niepełnosprawnymi członkami rodzin.

Zadania do celu operacyjnego 3:

1. Obejmowanie opieką socjalną rodzin żyjących w trudnych warunkach materialnych.
2. Zapewnienie dzieciom i młodzieży z rodzin ubogich dożywiania w szkole, wyposażenia w podręczniki i pomoce szkolne.

Odpowiedzialni za realizację celów strategicznych, operacyjnych i zadań:

Rada Miejska i Urząd Miejski, szkoły, jednostki organizacyjne samorządu gminnego.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Cel strategiczny 2.

POPRAWA SYTUACJI DZIECKA W ŚRODOWISKU SZKOLNYM

Cele operacyjne:

1. **Wzbogacanie oferty edukacyjnej oraz wspieranie uczniów uzdolnionych.**
2. **Wspieranie potrzeb edukacyjnych dzieci niepełnosprawnych.**
3. **Wzmacnianie systemu gwarantującego prawidłowy przebieg procesu wychowania.**
4. **Ochrona dzieci i młodzieży przed nieprzystosowaniem społecznym, marginalizacją i społecznym wykluczeniem.**

Zadania do celu operacyjnego 1:

1. Wspieranie inicjatyw służących wszechstronnemu rozwojowi dzieci i młodzieży.
2. Włączanie w proces dydaktyczny programów otwierających świadomość młodego pokolenia na możliwości indywidualnego rozwoju, twórczego działania oraz sprzyjających rozwijaniu umiejętności społecznych, przedsiębiorczości i planowania kariery.
3. Wyrównywanie szans edukacyjnych przez pomoc materialną dla młodzieży szkolnej (stypendia, zasiłki, dofinansowanie udziału w ofercie kulturalnej oraz wycieczkach dydaktycznych).
4. Wypracowanie procedur monitoringu uczniów uzdolnionych, wspierania ich rozwoju, wyróżniania i nagradzania.

Zadania do celu operacyjnego 2:

1. Stworzenie systemu usług wspierających proces edukacji uczniów niepełnosprawnych.
2. Tworzenie warunków umożliwiających dostęp uczniów niepełnosprawnych do szkół ogólnodostępnych.

Zadania do celu operacyjnego 3:

1. Kontynuowanie i wzbogacanie istniejących programów profilaktycznych wspierających wychowanie dzieci i młodzieży.
2. Wspieranie idei wolontariatu oraz innych form aktywności społecznej, sprzyjających rozwijaniu postaw charytatywnych i filantropijnych w stosunku do osób starszych i pokrzywdzonych przez los.

Zadania do celu operacyjnego 4:

1. Zwiększenie w szkołach dostępu do pomocy pedagoga i zapewnienie dostępu do opieki psychologa.

2. Inicjowanie programów edukacyjno-wychowawczych przeciwdziałających patologiom społecznym dzieci i młodzieży, w tym uzależnieniom, nieprzystosowaniu, wykluczeniu.
3. Organizacja świetlic szkolnych i środowiskowych, w tym parafialnych.
4. Tworzenie warunków do zwiększenia różnych form orientacji i poradnictwa zawodowego.

Odpowiedzialni za realizację celów strategicznych, operacyjnych i zadań:

Rada Miejska i Urząd Miejski, szkoły, jednostki organizacyjne samorządu gminnego.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Cel strategiczny 3.

PROMOCJA ZDROWIA ORAZ ROZWÓJ SPORTU I REKREACJI

Cele operacyjne:

- 1. Rozwijanie warunków służących aktywności ruchowej dzieci i młodzieży.**
- 2. Kompensacja deficytów zdrowotnych oraz wspieranie opieki zdrowotnej nad dzieckiem niepełnosprawnym.**

Zadania do celu operacyjnego 1:

1. Wspieranie cyklicznych badań sprawności młodego pokolenia.
2. Wykorzystywanie gminnej bazy sportowej na cele rekreacyjne i aktywność ruchową dzieci i młodzieży.
3. Stworzenie warunków organizacyjnych i finansowych do optymalnego wykorzystania istniejących obiektów sportowych w placówkach oświatowych, również w godzinach popołudniowych, a dla młodzieży także w godzinach wieczornych.
4. Rozbudowa infrastruktury służącej czynnemu spędzaniu czasu wolnego (place zabaw, boiska sportowe, ścieżki rowerowe).

Zadania do celu operacyjnego 2:

1. Prowadzenie cyklicznych badań stanu zdrowia dzieci i młodzieży.
2. Inicjowanie edukacyjnych programów prozdrowotnych w szkołach (higiena nauki i pracy, prawidłowe żywienie, wady postawy, uzależnienia).
3. Tworzenie warunków do praktykowania zachowań prozdrowotnych.

Odpowiedzialni za realizację celów strategicznych, operacyjnych i zadań:

Rada Miejska i Urząd Miejski, szkoły, jednostki organizacyjne samorządu gminnego.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Cel strategiczny 4.

POPRAWA STANU BEZPIECZEŃSTWA RODZINY, DZIECI I MŁODZIEŻY

Cele operacyjne:

- 1. Wzmacnianie poczucia bezpieczeństwa i społecznej pewności dzieci i młodzieży.**
- 2. Przeciwdziałanie uzależnieniom wśród dzieci i młodzieży.**
- 3. Ochrona dziecka przed wykorzystywaniem i molestowaniem.**

Zadania do celu operacyjnego 1:

1. Wdrażanie programów ilustrujących zagrożenia cywilizacyjne.
2. Włączanie w realizację programów profilaktyczno-edukacyjnych policjantów z wydziału prewencji oraz ruchu drogowego.

Zadania do celu operacyjnego 2:

1. Realizacja programów profilaktyczno-edukacyjnych na temat uzależnień adresowanych do dzieci i młodzieży.
2. Ustawiczne szkolenie nauczycieli związane z zagrożeniem uzależnieniami.
3. Wdrażanie programów edukacyjnych z zakresu uzależnień dla rodziców.

Zadania do celu operacyjnego 3:

1. Monitorowanie zjawiska krzywdzenia dzieci i młodzieży.
2. Inicjowanie programów przeciwdziałania przemocy rówieśniczej, wykorzystywania i molestowania dzieci w rodzinie i w środowisku.
3. Promocja instytucji udzielających pomocy, np. telefon zaufania, program „Niebieska linia”.
4. Współpraca wszystkich lokalnych instytucji zajmujących się przemocą.

Odpowiedzialni za realizację celów strategicznych, operacyjnych i zadań:

Rada Miejska i Urząd Miejski, szkoły, jednostki organizacyjne samorządu gminnego.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

4. UWAGI KOŃCOWE

Zapisy zawarte w programie będą realizowane w ramach przyjętych zadań w zależności od posiadanych przez samorząd i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych.